T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/333
KARAR NO : 2022/479
KARAR TR : 31/10/2022

ÖZET: Davalı idarenin lağım gideri atık suyunun arıtma sisteminebırakılarak, tarlalarında zarara ve çevre kirliliğine sebebiyet verildiğinden bahisle uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmini istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGIYERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar: 1- A. A 2- M. A. A
Vekili : Av. N. A
Davalı : Adalet Bakanlığı
Vekili : Av. U. B

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacılar vekili, müvekkillerinin Şanlıurfa İli, Hilvan İlçesi, ... Köyü, ... Mezrasında yaşadığını, 2016 yılında Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumunun faaliyete geçtiğini, lağımın, başka bir deyişle atık suyun müvekkillerinin tarlasına akıtıldığını, bu şekilde taşınmazlarına fiili olarak el atıldığını, el atılan taşınmazların müvekkillerinin tapulu taşınmazı olduğunu, bu yüzden tarlanın bataklık haline geldiğini,tarlaya ve ekinlere zarar verildiğini, çevre kirliliğine neden olduğunu, kokusunun yayıldığını, köy sakinlerinin bu durumdan dolayı ciddi sıkıntılar yaşadığını ileri sürerek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000 TL ecrimisil ve 10.000 TL manevi tazminatın dava tarihi itibariyle yasal faizi ile birlikte ödenmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. **Hilvan Asliye Hukuk Mahkemesi 20/03/2019 tarihli ve E.2018/81, K.2019/41 sayılı kararı ile,** 2577 sayılı İYUK'nun 2/1 -b maddesi gereğince bu tür istemlerin tam yargı davası olarak idari yargı yerinde açılacak davada ileri sürülmesi gerektiğini, Uyuşmazlık Mahkemesinin emsal kararlarının bu yönde olduğunu, görevin kamu düzenine ilişkin olduğu, açıkça veya hiç ileri sürülmese dahi kendiliğinden dikkate alınması gerektiğini belirterek, yargı yolu bakımından mahkemelerinin görevsizliğine, HMK'nın 114/1-b ve 115/2. maddeleri gereğince dava şartı noksanlığı nedeniyle davanın usulden reddine karar vermiş, davacı vekili istinaf isteminde bulunmuştur.

3. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 05/11/2019 tarihli ve E.2019/857, K.2019/1265 sayılı kararı ile, davanın ileri sürülüş şekli ve zarara sebebiyet verdiği iddia edilen olayın gerçekleşme şekli dikkate alındığında, uyuşmazlığın davalı kurumun hizmet kusurundan kaynaklandığının anlaşıldığını, ilk derece mahkemesince davanın tam yargı davası olarak idari yargı yerinde görülmesi gerektiğini belirterek, dava şartı yokluğundan usulden reddi yönünde verilen kararda bir aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, davacı vekilinin istinaf talebinin esastan reddinekarar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

4. Davacılar vekili, bu kez davalı idarenin hizmet kusuru bulunduğundan bahisle 1.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminat istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

5. **Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesi 25/03/2022 tarihli ve E.2020/389 sayılı kararı ile,** ilgili taşınmazlara Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumunun lağım gideri atık suyunun bırakılması suretiyle gerçekleştirilen eylemin idarenin yürütmekte olduğu kamu hizmetiyle ilişkili olmadığı, fiili el atmanın varlığı kabul edilerek değerlendirmenin bu şekilde yapılması gerektiği, fiili el atmadan doğan zararın tazminine yönelik davanın ise haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünün adli yargı yerinin görevine girdiğini belirterek, bakılmakta olan iş bu uyuşmazlığın

da adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varıldığı gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19.maddesi uyarınca dava dosyalarının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

6. Anayasa'nın 125. maddesinin son fikrası şöyledir:

"...
İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

7. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" 1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:
a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,
b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,
c) (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.
2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.
3. (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/185 md.)"

8. 2577 sayılı Kanun'un *"İptal ve tam yargı davaları"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususstaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

9. Aynı Kanun'un *"Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması"* başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.
2. Görevli olmayan adli (...) yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz."

B. Yargı Kararları

10. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11/02/1959 tarihli ve E.1958/17, K.1959/15 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.
Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.
Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket

bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.
Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

11. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Muharrem ÜRGÜP, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 31/10/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosya sureti ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

12. Raportör-Hâkim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

13. Dava, davalı idarenin davacılara ait taşınmazlarına Şanlıurfa Ceza İnfaz Kurumunun lağım gideri atık suyunu arıtma sistemi ile bıraktığı, atık suyun geçeceğine ilişkin davalı idarece kamulaştırma yapılmadığı, tarlalarının bataklık haline geldiği, yaklaşık 200 ağacının kuruduğu, çevre kirliliğine neden olduğu, kokusunun yayıldığı ileri sürülerek, davalı idarenin taşınmazlarına el attığından bahisle, uğranıldığı belirtilen zararın tazmini talebiyle açılmıştır.

14. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

15. Bu sebeplerle açılan davanın, idarenin plan ve proje kapsamında yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak kurulmuş bir işleme karşı ya da bu nitelikteki işlem ve eyleminden doğan zararların tazminine yönelik olarak 2577 sayılı Kanun'un 2/1. maddesinde belirtilen dava türlerinden olması nedenleriyle uyuşmazlığın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

16. Belirtilen duruma ve davanın niteliğine göre, idarenin kusursuz sorumluluğunun veya hizmet kusurunun hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarruf nedeniyle oluştuğu ileri sürülen zararın tazmininin istenilmiş bulunması karşısında, doğan zararların tazmini davasının taşınmazın tamamının bir bütün olarak ele alınıp kamu hukuku hükümlerine göre görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli bulunmaktadır.

17. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesinin 25/03/2022 tarihli ve E.2020/389 sayılı başvurusunun reddi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesinin 25/03/2022 tarihli ve E.2020/389 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE,

31/10/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİ ile KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Doğan	Eyüp	Muharrem
TOPAL	AĞIRMAN	SARICALAR	ÜRGÜP

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN